

Előszó

Egyre több adat, megfigyelés utal arra, hogy az információs társadalom által kínált eszközökhöz és tartalmakhoz való hozzáférés a fiatalok körében a székelyföldi térségben is általánossá válik. Bár a vidéki térségekben – ezen belül különösen a falvakban – az információs társadalom által kínált innovációs folyamat valamelyes fáziskéséssel jelentkezett, ez az indulási hátrány (digitális szakadék) ma már eltűnni látszik. Azonban mint minden társadalmi változás, az infokommunikációs technológiák és tartalmak (IKT) térhódítása is újabb és újabb helyzeteket alakít ki, a korábban megválaszolt kérdések helyét újabbak veszik át. Az eszközellátottsággal, a tartalmakhoz való hozzáféréssel kapcsolatos elemzések mellett ma már egyre nagyobb hangsúllyal jelennek meg a használattal kapcsolatos kérdések. Újratermelődnek-e az eszközökhöz és a tartalmakhoz való hozzáférésben mutatkozó korábbi hátrányok a használat terén is? A telítődés szakasza után hol, milyen mértékben jelentkezhet vidéki térségben a digitális hátrány? Melyek ennek az új formái és hogyan alakulnak ki? Milyen módon határozzák meg az IKT használat tartalmi elemeit a hagyományos rétegeképző változók, például a falusi vagy városi lakhely, a szülők iskolázottsága, a kortárs csoport jellege vagy egyéb tényezők? Miként zajlik ma a fiatalok „szocializációja” az IKT terén? Hol, kitől, milyen módon szereznek a használat tartalmi elemeivel kapcsolatos kompetenciákat, tudásokat? Kiknek a véleménye meghatározó abban a tekintetben, hogy miként és mire használják az IKT gazdag és sokszínű tartalmi kínálatát? Vidéki térségben melyek a befogadó közeg kisebb-nagyobb közösségeinek, csoportjainak azon értékei, érdekei, szükségletei, amelyek az IKT eszközhasználat mindennapi mintáit ki alakítják és működtetik?

Ennek a kötetnek az anyagai esetelemzések, mélyinterjúk formájában keresik a fenti kérdésekre a választ. A csíkszeredai Sapientia EMTE keretében dolgozó kutatócsoport jelen munkája egy újabb szakmai lépés az immár három éve tartó székelyföldi kutatási programban, amely a gyerekek és fiatalok IKT használatának elemzésére irányul.

A Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat és a Sapientia EMTE csíkszeredai Műszaki és Társadalomtudományi Kara között 2011-től kezdődően alakult ki szakmai kapcsolat és rendszeres együttműködés. Ennek a folyamatnak az első fontos lépését a csíkszeredai munkacsoport megalakulása jelentette, illetve annak a tudástranszfer folyamatnak az elindítása, amelynek keretében lehetőség nyílt arra, hogy a székelyföldi térségben is elinduljon a gyerekek és a fiatalok IKT használatára irányuló szakmai munka intézményesítése.

A Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat által kezdeményezett és támogatott tudástranszfer folyamat tette lehetővé a magyarországi kutatások eredményeinek és módszertani eljárásainak megismerését, valamint – a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat által szervezett konferenciák és kiadványok révén – a szakmai hálózatba való bekapcsolódást. Ugyanakkor elindulhatott a székelyföldi kutatási és publikációs munka, valamint a témakör térségi szakmai és közéleti tematizációja. A szakmai együttműködés és térségi kutatómunka eddigi eredményeiből három tanulmánykötet jelent meg, a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat kutatóinak, más magyarországi intézmények munkatársainak részvételével sor került 2012 májusában a magyarországi és székelyföldi adatfelvételek eredményeit bemutató csíkszeredai konferenciára.

Ebben az együttműködési keretben készülhetett el az első olyan átfogó térségi adatfelvétel a 7. és 11. osztályos tanulók körében, amely összehasonlítási lehetőséget kínál a hasonló magyarországi kutatások eredményeivel. A survey kutatást követően kezdeményezte a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat azt, hogy esetelemzések, mélyinterjúk formájában is vizsgáljuk a térségben az IKT használat gyorsan változó és sokszínű jelenségkörét. Ennek eredménye – a sorozat negyedik darabjaként – jelen kötet.

A téma rendszeres vizsgálatát, a többféle kutatási módszer alkalmazását az is indokolja, hogy vidéki térségekben a digitális hátrány termelődésének vizsgálatától a kulturális minták szerepének elemzéséig több olyan szakmai feladat körvonalazható, amelyek térségi fejlesztéspolitikai szemszögből is sürgetőek lehetnek. Az információs társadalom térnyerése a vidéki térség számára olyan innovációs folyamat, amely jelentkezése első szakaszától kezdve máig elemzendő, megválaszolendő kérdések egész sorát hívja elő. A kötet egyes írásai,

illetve a pedagógusokkal készített mélyinterjúkból készített terjedelmesebb összeállítás anyagai egész sor olyan kérdést vetnek fel, amelyek ma még a térségben kevés figyelmet kapnak, de aktualitásukhoz nem fér kétség.

Meggyőződésünk, hogy az ilyen részkérdések vizsgálatát újabb és újabb témákkal bővíteni, mélyíteni kell, hiszen a témának ez a plasztikusabb, bemutató vagy kérdésfelvető kezelése jelentős mértékben hozzájárulhat ahhoz, hogy a figyelem a gyerekek és fiatalok IKT használata fele forduljon, megteremtődjenek a témával való foglalkozás fórumai. Nem véletlenül hangsúlyozzuk ezt, hiszen a gyerekek és fiatalok IKT használatának alakulása nem csupán a kutatókat foglalkoztató elemzési kérdés, hanem szülők, pedagógusok, média-szakemberek, fejlesztéspolitikai szakértők és döntéshozók problémakezelési feladata is. S nem csupán a mindennapi élethelyzetek kezelése síkján, hanem a közép és hosszú távú tervezés síkján is.

Bízunk abban, hogy a kötetbe foglalt anyagok újabb megközelítéseket, véleményeket, elemzési és problémakezelési javaslatokat hívnak elő nem csupán a téma kutatása iránt érdeklődők körében, hanem pedagógusok, a fiatalok világával foglalkozó civil szervezetek és szakmai egyesületek, a térségi fejlesztéspolitikában szerepet vállaló intézményvezetők és döntéshozók körében is.

A szerkesztők

2013. december